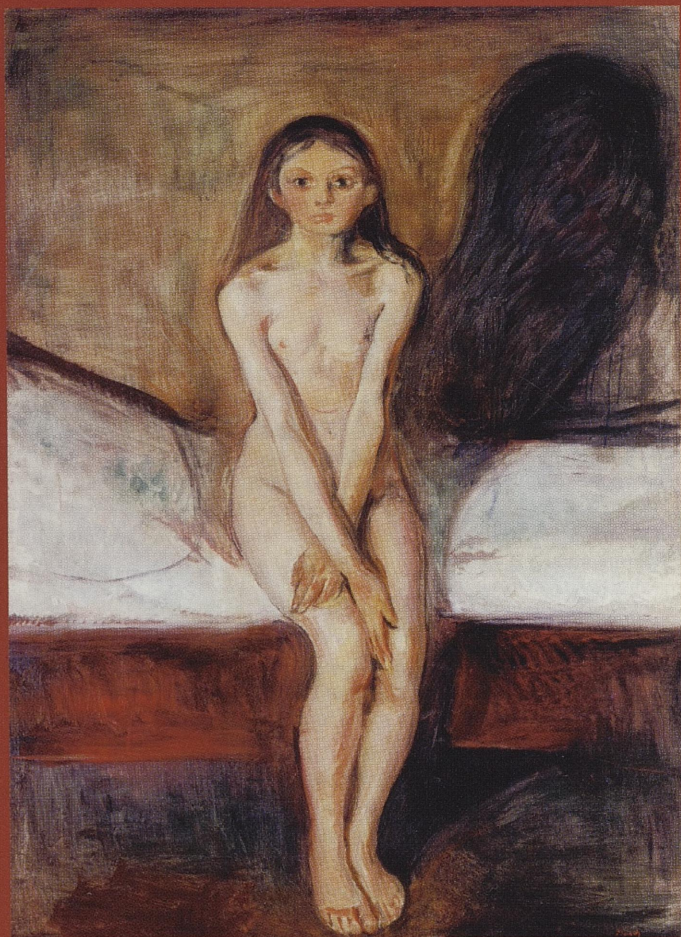

1966

Inez van Dullemen

Skriv meg i sanden

«Teatret Vårt»

AS REGIONTEATERET I MØRE OG ROMSDAL
SESONG 1995-1996

SKRIV MEG I SANDEN

Av: Inez van Dullemen
Original tittel: "Schrijf me in het zand"
Urpremiere: 1989 i Theater van het Oosten
Oversatt og bearbeidet av: Vivi Sunde
Regi: Vivi Sunde
Scenografi: Helene Sunde
Maskør: Line Hvalby Grønli
Lysdesign: Finn Landsperg
Inspisient: Bjørn Kalvatstvik
Rekvisitør: Bergljot Rørvik
Sufflør: Rune Bruteig
Dukker: Kari Nordeger
Musikalsk medarbeider: Inger Johanne Kvien Brunvoll
Koreografi: Sadona Mathiassen
Skolemateriell: Kathy Kozack

NBA-DEPOTBIBLIOTEKET
BOKS 278 - 0601 MO

Dekorasjon/kostymer og rekvisitter er produsert i teatrets verksteder.

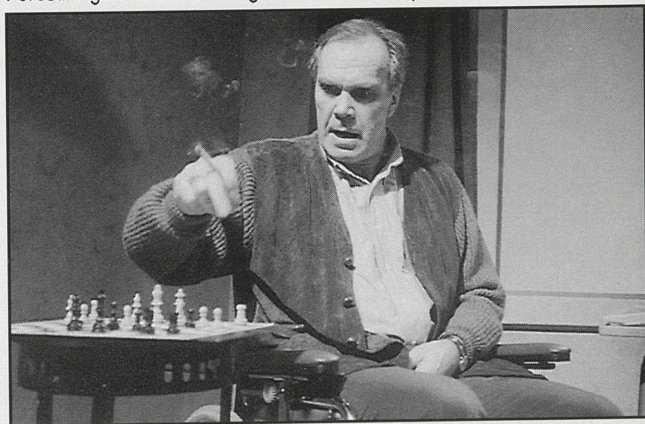
Program: Morten Borgersen (ansv. utgiver),
Rolf-Inge Pedersen, Sindre Mørkedal,
Arnhild Litlere og Vivi Sunde
Plakat/program trykk: EKH trykk AS, Molde
Foto: Harald Sæterøy
Plakat: "Pubertet" av Edvard Munch. © Munch-museet/
Munch-Ellingsen gruppen/BONO 1996
Forlag: Nordiska Strakosch Teaterforlaget, København

Fotografering og lydopptak er ikke tillatt under forestilling.
Vennligst slå av mobiltelefoner og personsøkere.

De som er med:

Hugo, faren: Harald Brenna
Linda, moren: Gøril Haukebø
Anne, datter: Ingrid Jørgensen
Judith, datter: Arnhild Litlere
Psykiateren og Peter: Terje Ranæs

Norgespremiere lørdag 9. mars i Ålesund. Forestillinger i Ålesund
til 11. mars. Turné 13.- 22. mars. Molde 25. mars - 30. april.
Forestillingen varer 1 time og 50 minutter uten pause.

Harald Brenna som faren Hugo.

Ungdomstiden

*Også det stjal han fra meg
med digre, harde, arbeidssomme hender
sammenknepet liten munn
i blodige ubeskrivelige smerter
gjorde han meg klar
for seg*

Fra boka *Ordene til tankene* av Hilde Helena Hatlemark.

Morten Borgersen

Vårens andre Norgespremiere er klar, et stykke hollandsk samtidsdramatik om familien som institusjon, som en kreativ og destruktiv kraft. Det moderne menneskets store problem er vel at vi ikke lenger klarer å tilpasse oss det samfunn vi har skapt. Mennesket har delvis blitt forvandlet til en anakronisme som lever i sitt eget reservat. Med vårt lille hus og vår lille rosehage og våre revir. Mens dette kanskje bare er et uttrykk for at vi ikke kan bli delaktige i et moderne samfunn. Dette skaper konflikter og stor slitasje, både psykisk, sosialt og politisk. Unge mennesker som idag forholder seg til techno og rave, mener jo at mennesket i fremtiden kommer til å gå totalt opp i en moderne rytme, et moderne uttrykk. Det er en utfordrende konflikt og skaper grunnlaget for mye av den fremmedgjøring vi idag opplever.

Foran oss ligger store forandringer. Om vi trodde at medlemskap i EU skulle bety store endringer, er det kanskje ingenting, imot de enorme forandringer de neste tredve, førti årene vil by på av folkevandringer og miljøendringer. Kunsten må være beredt og analysere dette. Vi må undersøke hvorfor vi lukker øynene og er så fiksert på vår trygghet, vår tro på at allting kommer til å fortsette. Vi må undersøke hva som skjer inne i oss, ut fra den tiden vi lever i. For den er ikke tidens ekte barn, som ikke våger å se den, som Shakespeare sier.

Og hva er da mer naturlig å gå til, enn institusjonen: familien. Overgrep og brutalitet mellom foreldre og barn er et tema som har fulgt oss siden Aiskylos greske drama.

Kunsten får som oppgave, å ta ut følelsene våre - i ytterste konsekvens, de følelsene vi sensurer. Alle kan identifisere seg med følelsen av å hate sine foreldre eller å kjenne aggresjon mot et barn. Kanskje har vi, for å kunne bearbeide visse følelser, et behov for vold?

De verste overgrep begås ofte i familien. Gatene kan være sikrere enn hjemmet. Men familievold og overgrep er mer tabubelagt. All vår kjærlighet og all vår omsorg er det som hindrer oss fra å begå vold og overgrep. Positivt, men også negativt. Det som får et incestoffer fra å handle, er jo nettopp kjærligheten til sine foreldre.

Familien, en institusjon som var mye bedre før i tiden, sier alle. En institusjon vi forkastet. En institusjon på vei tilbake, sammen med statsministerens bryseg-nabo-koner. Nå finnes det til og med de som tror at incest er en nåtids oppfinnelse. Derfor er det lett å bli verdikonservativ og romantisk om og på fortiden.

Mor, far og barn lekte vi som små. Da kopierte vi de voksnes roller, ord og handlinger. Derfor er ansvaret stort, på oss som er forbilder, de voksne - i familien, i skolen, i politikken, i helsevern - slik at barn ikke blir våre brikker og resultat av dårlige kopier, slik som i kveldens forestilling. Vanskelig....men det angår oss alle.

Lykke til!

Morten Borgersen
teatersjef

Ingrid Jørgensen som datteren Anne.

NÅR NOEN SVIKTER SITT BARN

Alle barn har krav på en sunn og kjælighetsfull oppvekst, krav på å bli sett, elsket og respektert. Ingen voksne, hverken foreldre eller andre har rett til å utsette barnet for handlinger som ikke stemmer med barnets egne ønsker og behov. Incest er grov mishandling og krenkelse av barns integritet. Det er å stjele en barndom og frarøve et lite menneske muligheter til sunn livsutfoldelse. Det er vanskelig å forstå at noen kan mishandle barn. Helst vil vi tro at det gjelder et ganske lite mindretall som helsevesen og rettsapparat kan ta seg av. Da svikter vi. Som voksne og ansvarlige mennesker er vi pliktige til å ta dette problemet inn over oss. Det angår oss som enkeltmennesker og som samfunnsborgere.

Tabuoppfatninger rundt seksuelle overgrep mot barn er et av de få klare fellestrekk ved alle samfunn, og denne problematikken har en lang historie helt fra antikkens Hellas og opptil i dag. I de senere år har man i stadig større grad satt søkelyset mot denne problematikken. Det kan forlede en til å tro at omfanget av incest er stadig økende. Dette er neppe riktig. Sannheten er vel snarere den at samfunnet i større grad begynner å se dette problemet og ta det på alvor. Men det er fremdeles langt igjen. Det er belagt med skyld og skam og barnet selv har få muligheter til å forsvare seg mot overgrep. Det er de voksnes oppgave å se og forstå og være med på å forhindre at dette får lov til å skje. Det er ikke et privat anliggende mellom dem det gjelder. Alle barn har krav på sunne oppvekstvilkår og vi har alle et ansvar for å skape et samfunn hvor disse rettighetene er ivaretatt.

"Skriv meg i sanden" tar ikke sikte på å gi noen fullstendig analyse av incest-problematikken. Det setter søkelyset mot en spesiell familie hvor incest var en mørk hemmelighet, og hvor det seksuelle forholdet mellom far og datter får lov til å utvikle seg som en tragisk konsekvens av et familemønster hvor både far og mor setter egne behov foran hensynet til og ansvaret for sin eldste datter, Anne. Både far og mor er mennesker som er sjelig ulykkelige, uselvstendige, ensomme og redde. Derfor handler de som de gjør, og det går forferdelig galt. Hva får en mann til å ta sin egen datter til elskerinne uten å forstå hvilke skader han påfører henne? Undersøkelser viser at vi finner menn som begår incest i alle samfunnslag. De er hverken gale, onde eller hyperseksuelle. Ofte har de hatt en vanskelig, kjærlighetsløs oppvekst hvor de selv kanskje ble utsatt for overgrep, men hvor forskjellig de enn kan være har de en ting felles: De mangler evne til innlevelse, forståelse og medfølelse med andre. Slik som far i dette stykket. Han ser bare sine egne behov, og definerer forholdet til Anne utfra det. Hvilken smerte han påfører henne har han ingen forståelse for.

Mødrenes reaksjoner i familier hvor det forekommer incest er forskjellige. En del reagerer med å forsvare barnet, de søker hjelp, melder mannen til politiet, kobler inn hjelpeapparatet. Men det er også mødre som vet om incesten, men som benekter den og velger å ikke ta affære fordi de ikke orker å bære konsekvensene. Hvordan takle skammen og det sosiale nedslaget det vil være at noe slikt blir offentlig kjent? Hvordan leve videre alene med barna? De er kanskje økonomisk og ofte også følelsesmessig avhengig av ektemannen. De strever med å komplisere følelsene overfor barnet som har "stjålet" ektemannen fra dem. Mange mødre lukker øynene, velger å holde familien sammen, skjuler skammen for å overleve. For barnet er mors forhold til misbruket helt sentralt: hvis mor viker unna ansvaret, velger å ikke tro det, lyver overfor omverdenen er barnet sveket i dobbel forstand av begge sine omsorgspersoner.

Uansett hvor ensomme og ulykkelige voksne mennesker måtte være. Uansett hva som er bakgrunnen for overgrep og svik, er det ingenting som forsvarer at det går utover et uskyldig barn. Helt alene med sin mørke hemmelighet strever Anne med å forsøke å få til et liv i det kaos av skyld, smerte, angst, skam og fornedrelse hun utsettes for. Lojal og sårbar, fanget i et nettverk av løgn og svik, truet til taushet. La oss lytte til hennes historie. Hun fortjener at vi ser henne. Det finnes altfor mange barn som har det slik, og det angår oss alle.

Vivi Sunde regissør

Vivi Sunde har vært fast ansatt som skuespiller ved Teatret Vårt siden hun gikk ut av Statens Teaterhøgskole i 1975, og har vært en av de drivende kreftene ved dette teatret i en årrekke. Hun har spilt en lang rekke roller i forskjellige sjangre. Best huskes hun kanskje som Winnie i "Deilige dager" av S. Beckett og for sin tolkning av Bjørnsons "Fiskerjenten". Den siste hadde hun selv dramatisert for scenen og høstet stor applaus for under Bjørnsonfestivalen i 1992.

"Skriv meg i sanden" er det fjerde stykket Vivi Sunde regisserer. Tidligere har hun hatt ansvaret for en ny scenisk versjon av "Sprit" av Børje Lindstrøm, "En liten idiot" av Lars Vik og "Mirad - en gutt fra Bosnia og moren hans" av Ad de Bont.

SKADEVIRKNINGER AV SEKSUELLE OVERGREP

- illustrert gjennom "Skriv meg i sanden".

"Skriv meg i sanden" retter søkelyset mot et tabubelagt område i samfunnet. Vi vet at incest forekommer, og at opptil åtte prosent av kvinner utsettes for seksuelle overgrep fra familie-medlemmer. Likevel er det vanskelig å fatte at dette skjer, at det virkelig går an å krenke et barn så dypt at hele den psykologiske utviklingen skades. "Skriv meg i sanden" tvinger oss til å ta denne virkeligheten innover oss. Vi blir nødt til å kjenne på alle de vonde følelsene dette vekker.

Anne opplever en form for incest som kanskje er den vanskeligste å takle. Skadevirkningene av seksuelle overgrep avhenger gjerne av grad av nærhet til overgriper. Barnets alder, type og omfang av overgrep, grad av nytelse og seksuell opphisselse hos barnet, barnets evne til å skape mening, og om barnet har noen det kan dele opplevelsen med. Anne føler seg helt alene med det som skjer. Det er bare månen som kjenner hemmeligheten. Hun føler seg sviktet av alle, av far, mor og terapeut. Å bli sviktet av mor oppleves ofte som noe av det vanskeligste. Terapeuten forstår heller ikke fullt ut de signaler som Anne gir. Han klarer ikke å gi henne den støtten hun trenger.

Selv om Anne trues til taushet, forteller hun gjennom atferd, lek og somatiske symptomer. Hun får vondt i magen, kaster opp og nekter å spise. Hun viser at noe foregår gjennom symboler i språk og tegning. Hun skjuler kroppen med store gensere og prøver å få brystene til å forsvinne. Hun vil helst være gutt og føler det truende å utvikles til kvinne. Seksualiteten er skadet, og hun klarer ikke møte kjærestens tilnærmelser.

Anne føler at alt er hennes skyld. Et barn tar ofte på seg skylden for det som skjer, for da føler barnet at det selv har kontrollen. Å oppleve at det er fars skyld blir for truende, for da ville hun være overlatt til en ond voksen. Prisen for dette er et ødelagt selvilde, skam- og skyldfølelse. Det som i utgangspunktet var en mestringsstrategi hos barnet, blir senere psykiske problemer.

Anne har også andre mestringsstrategier. Hun vil bli tryllekunstner, og hun har en magisk stol der hun kan dirigere det som foregår. Ulike typer magisk tenkning og tvangshandlinger er måter å prøve å få kontroll på, eller holde vanskelige følelser unna for å unngå å oppleve de seksuelle overgrepene, dissosierer hun ved å spalte følelsene fra kroppen. Dette fører til at hun senere har problemer med å være helt til stede. Hun prøver å dempe skyldfølelsen gjennom å påføre seg selv smerte. Den deilige, glødende smerten hun opplever, kan også bidra til å minske spenning og få henne til å falle til ro. Ofte vil synet av blod gi en følelse av lettelse. Anne gjenopplever de seksuelle overgrepene fra far, hun opplever han i sengen om natten og blir ikke kvitt ansiktet hans. Slike gjenopplevelser medfører ofte sterk angst, dissosiering og behov for å skade seg for å komme til seg selv igjen. Angsten og fortvilelsen kan også føre til ønsker om å dø.

Anne utvikler så store skadevirkninger av overgrepene at hun må innlegges i psykiatrisk sykehus. I de senere årene har man blitt mer oppmerksom på sammenhengen mellom seksuelt misbruk og psykiske lidelser. Undersøkelser viser at 40-50 prosent av innlagte pasienter har vært utsatt for seksuelle overgrep. Det synes å være en sammenheng mellom incest og mer alvorlige lidelser. Den økte kunnskapen om skadevirkningene av seksuelle overgrep og interessen for utvikling av behandlingsmetoder vil forhåpentlig bidra til at seksuelt misbrukte kvinner kan få bedre hjelp enn det Anne opplever.

Kirsten Margrete Tobiassen
spesialpsykolog

---

*Jeg hater deg ikke
men vil aldri tilgi
jeg synes synd på deg
for du er bare en liten, ensom gutt
på leting for sin lengsel*

Fra boka Ordene til tankene av Hilde Helena Hatlemark.

INEZ VAN DULLEMEN

Inez van Dullemen ble født i Amsterdam i 1927. I dag er hun bosatt i Haag. Fra 1947 bodde hun et år i England, senere i Frankrike, Spania og et lengre opphold i USA.

I Nederland er Inez van Dullemen en kjent forfatter. Hun har utgitt mange romaner, fortellinger og reisebrev. Enkelte av disse er omsatt til flere språk. Hun har også mottatt litteraturpriser.

Urframføringen av "Skriv meg i sanden" fant sted på Theater van het Oosten i 1989.

Terje Ranes som psykiateren.

Fra Ellen Franckes bok:
"GLASS"

*Jeg er så tørr i munnen.
Jeg får ikke sagt det jeg skal si.
Tungen er for stor, ganen sår, spyttet er borte.*

Jeg er så tørr i munnen.

*Jeg har ventet på at noen skulle se det.
Jeg har villet at noen skulle oppdage det.*

*Men ingen ser den stivnede munnen.
Ingen hører den hivende pusten
Ingen væter de sprukne leppene.*

Jeg er så tørr i munnen.

*Jeg kommer ikke ut av denne kroppen.
Jeg kan ikke snu ryggen til denne sjelen.
Alt dette er meg.
Hører dere.
Det er ikke til å holde ut.*

*Det hvisker, ikke mer, ikke mer, ikke mer.
Det er nok nå.
Ja, det er nok. Mer enn nok.*

Jeg skriver langsomt med store bokstaver i duggen på speilet:

Jeg vil ikke mer.

En linje. Fire ord.

Jeg vil ikke leve mer.

Fem ord.

Ingen leser skrift i dugg.

SKUESPILLERNE

GØRIL HAUKEBØ:

Vandret ut fra Statens Teaterhøgskole i 1973. Lengst tid har hun vært ved Den Nasjonale Scene i Bergen. I åra 1976-1978 var hun med på å starte opp Sogn og Fjordane Regionteater. Sidan 1991 har Molde-kvinna vært bosatt på Haukebøen i heimbyen. Vi husker henne sist som mor i "Mirad - en gutt fra Bosnia og moren hans".

INGRID JØRGENSEN:

Publikum ved Teatret Vårt minnes kanskje Ingrid som fruen i "Fruen fra havet". I "Skriv meg i sanden" spiller Haugesund-kvinna incest-offeret Anne. Ingrid Jørgensen har vært ansatt ved Rogaland Teater siden 1990.

ARNHILD LITLERE:

Etter fullført Statens Teaterhøgskole i 1985, spilte Arnhild Litlere i to år for Riksteatret. Deretter har hun levt utfordrende år som frilanser i Oslo. Alle barn kjenner stemmen til Arnhild fra Janoschs fortellinger i Barne-TV. NRK og Det Norske Teatret har brukt hennes talent flittig. Mest stolt er hun kanskje av rolla som Ismene i "Antigone". For Teatret Vårt vil mange kjenne henne igjen fra "Tre søstre" av Anton Tsjekov.

HARALD BRENNÅ:

De siste ti åra har Harald Brenna vært frilansskuespiller. Før den tid var han 15 år ved Trøndelag Teater. For Teatret Vårt har han spilt tidligere. Teatergangere kjenner han kanskje igjen fra "Eventyrgutten frå landet der vest", "Revisoren" og "Katta i sekken". Harald Brenna kan også igjenkjennes fra film- og TV-ruta. Han har spilt "bad guy" i mang en oppsetning. Sist i spillefilmen "Thasonga" av Nils Gaup.

TERJE RANES:

Det siste halvtanna året har Teatret Vårt vært så heldig å ha Terje Ranes blant skuespillerne. For dem som så "Fruen fra havet", vil nok mange huske ham som herr Lyngstrand. Terje har siden han kom ut fra Statens Teaterhøgskole i 1993, også spilt for Rogaland Teater i ett år. Fra høsten er han engasjert i Riksteatret.

Gøril Haukebø (t.v.) som moren, Arnhild Litlere som datteren Judith

SCENOGRAFEN

HELENE DOROTHEA SUNDE:

Er utdannet scenograf fra England. Hun har jobbet med scenografi og kostymer for Riksteatret, for frie grupper og i NRK. Hun har også undervist barn i scenografi. "Skriv meg i sanden" er hennes første oppgave for Teatret Vårt.

MUSIKALSK MEDARBEIDER

INGER JOHANNE KVIEN BRUNVOLL:

Inger Johanne Kvien Brunvoll er musikkpedagog og lærer i spesialpedagogikk. Som jazzmusiker og vokalist har hun blant annet gjennom mange år arbeidet med ulike band i Molde. Hun har produsert en egen forestilling med jazz og lyrikk samt deltatt i et samarbeidsprosjekt som er innkjøpt av Rikskonsertene med musikk/billedkunst som tema.

INNKIKK

(Innkikk er et begrep i teatret som betyr at publikum kan se inn på visse sider av scenen som er ment å være skjult, for å opprettholde illusjonen. Denne faste spalten inneholder betraktninger fra teatersjefen, kanskje for nettopp å gi et visst innkikk.)

EN NY TEATERPOLITIKK - HVEM TAR ANSVARET?

Stortingspolitiker Hallgrim Berg ba i sin interpellasjon til Stortinget 20 februar om en gjennomgang av norsk teater og om opprettelse av et teaterfond med midler hvor alle kan søke.

Statsråd Åse Kleveland har uttalt at teatrene ikke brukte mulighetene ved forrige kulturmelding til å påvirke norsk teaterpolitikk. Og så er teaterdebatten igang igjen, kanskje....

En vilje til gjennomgang er viktig. Kortsiktige løsninger og forslag er lite lurt. Dermed så faller forslag om et fond på sin egen urimelighet, fordi midlene ikke finnes og må taes fra teatrene og dermed har man ikke løst, men skapt nye problem.

Noen teatersjefer har møttes tilfeldig og snakket sammen. Fordi dette engasjerer oss og er vårt ansvar. Det vi ønsker å gi vår tilslutning til, det er en gjennomgang av norsk teater. Ikke på eierforhold, men på modeller og organisasjon:

- Hva slags teatermodeller har vi? Hva slags ønsker vi oss?
- Har vi ressurser nok til alle, hvis alle skal være likt bygget opp og gjøre det samme (bare i litt forskjellig målestokk) og dessuten også vokse i takt.
- Har vi kunnskap og redskap nok til å formidle det vi produserer, det vil si når vi ut og fram til brukerne?
- Har vi gjort nødvendige prioriteringer internt i forhold til strategi og satsingsområder eller prøver vi å gjøre alt og alle til lags?
- Er vi istand til og er vi villige til å samarbeide på tvers av institusjoner for å få mer ut av ressursene våre?
- Hva med Riksteatrets rolle som Riksformidler av norsk scenekunst - hvordan skal den bli ivaretatt godt nok?

Da kulturmeldingen kom handlet det om de ytre eierforholdene og om viktigheten for oss med staten som medansvarlig tilskuddspart for teatrene uansett størrelse. Den initierte en kulturpolitisk debatt med politikerne som naturlige samarbeidsparter i forhold til budsjettansvar. Og vi gikk inn i den for ikke å ende opp som kasteball i en tilfeldig politisk vind lokalt.

Nå handler det om neste trappetrinn, slik jeg ser det. Nemlig om intern strategi, organisering, formidling og til syvende og sist uttrykksbehov og innhold. Dette området er det vi selv som bør kunne noe om. Har vi formidlingsevne god nok, ikke som utøvere, men som leverandører av opplevelser? Og er vi bygget opp slik et norsk teaterkart bør se ut, med ulike modeller for organisasjon, ressurser og arbeidsområder og ansvarssområder?

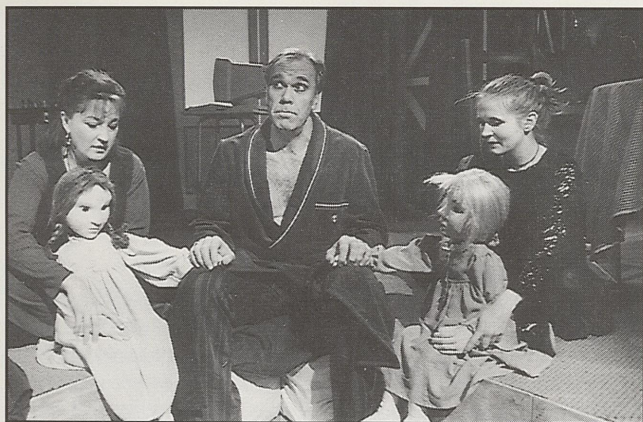
Mange spørsmål. De fleste griper inn i hverandre. Mitt ståsted i den debatt som er startet og som ble gjengitt i Aftenposten i februar, er ikke å be om at politikerne skal ta gjennomgåelsen av norsk teater. Tvert om. Det er en henstilling til oss selv og vårt eget miljø om å være villig til en slik debatt, uansett hvor risikofyllt den kan være underveis. Og selvsagt skal debatten skje innenfor våre fora og våre egne vegger. Sannsynligvis, hvis vi er modige, vil det utkrystallisere seg noen felles tråder og ideer, til beste for et vitalt og nytenkende norsk teaterliv. Hvordan disse skal håndteres og hvem som skal eventuelt sette dem ut i livet, se det får bli neste trekk.

Idag sitter vi stort sett og beskytter egne revir og skriker etter mer og mer penger. Reell kompensasjon for kostnader det bør vi få, men utover det bør vi se på vår evne til å analysere/vitalisere egen organisasjon og egne ressurser. Til å tørre å gjøre egne prioriteringer, tross ytre krav og ønsker. Til å være med på helhetlige prioriteringer, istedenfor en utklattung av ressursene, som tilslutt bare vingestekker alle.

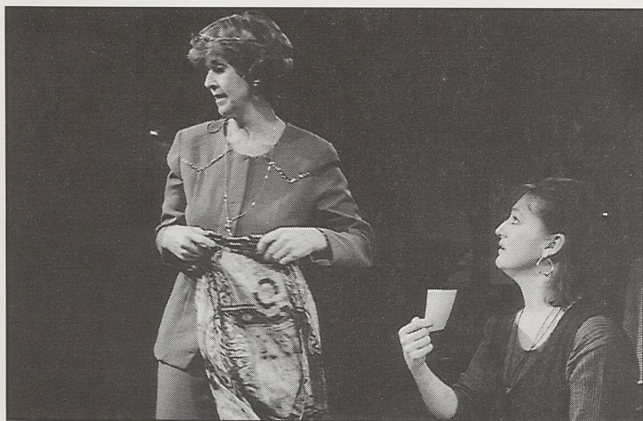
Når det gjelder området om norsk teaters uttrykksbehov og innhold, så er det like subjektivt som kunsten selv. Men også en viktig diskusjon på dagsorden. Det tredje trinn i denne tre trinn rakett om norsk teater, via eierforhold - organisasjon og formidling til uttrykksbehov og innhold. Selv om denne siste diskusjonen er i stor grad en individuell utfordring og ansvar.

Hvis du ikke er forreste trekkhund, så forandrer aldri landskapet seg, sier eskimoene. Og den forreste trekkhunden får vi som arbeider med ansvar for norsk teater være - selv.

Arnhild Litlere som datteren Judith (t.v.), Harald Brenna som faren Hugo og Ingrid Jørgensen som datteren Anne.

Gøril Haukebø som moren (t.v.) og Arnhild Litlere som datteren Judith.

Ingrid Jørgensen som datteren Anne og Terje Ranes som Peter.

Jeg er så ensom,
så verdiløs, så fortapt.
Jeg må gjemme meg under jorden,
det finns ingen plass for meg.
Fortjener ikke å puste,
fortjener ikke å være til -
Der intet gror
skriv meg
i vinden
i sanden
i tomheten under havet

Heather Hughes
Kansas City 1982

"FAMILIEN ER I OPPLØSNING", sies det. Samboerskap, skilsmisse, gjengifte, lave barnetall og kvinnenes stigende yrkesaktivitet er endringstrekk som enkeltvis eller samlet blir brukt som bevis på at familien som institusjon er i ferd med å forsvinne, at tradisjonelle familieverdier blir forkastet og at vi lever i et samfunn i normoppløsning.

"Skilsmisse - uttrykk for at familien har høy verdi"

Sosiolog Kari Moxnes skriver:

"Etter min mening er det galt å betrakte familier både som "urceller" i samfunnet og som "en passiv institusjon" utenfor samfunnet. Familier er systemer i samfunnssystemet, subsystemer som står i kontinuerlig interaksjon med sine omgivelser. (...) Familier er ikke i oppløsning. De familieendringene vi ser i dag, kan like gjerne forstås som uttrykk for at norske familier er sunne og meget tilpasningsdyktige. Skilsmisse er ikke nødvendigvis et uttrykk for forfall og for at familien har lav verdi. Tvert imot kan skilsmisse også være et uttrykk for at familien har høy verdi og at folk har høye krav til hva slags familie de vil leve i. Det er de utilfredsstillende samliv som oppløses. De som går ut av et samliv og endrer sin familie, går i de fleste tilfeller inn i et nytt samliv senere. Lysten til å gå inn i samliv og danne familier ser ut til å være større enn noen gang før. Flere mennesker har levd og/eller lever i familier i dag enn noen gang tidligere."

1940-50 - kjernefamiliens storhetstid

"FAMILIEN ER IKKE LENGER HVA DEN VAR", sies det med bekymring. Nei - det er de ikke - og det har de aldri vært. Kari Moxnes legger vekt på at familier ikke er en naturgitt, universiell, ahistorisk enhet som først i vår tid er utsatt for et massivt skred av forandringer. Familier er historisk bestemte sosiale produkter og er derfor som samfunnet for øvrig i stadig endring.

De familieendringstrekk vi ser idag er heller ikke av ny dato. Historiske familiedata fra den vestlige verden viser at giftemålsalderen alltid har vært høy i vår nære historie, at fødselstallene har vært synkende de siste par hundre år, at skilsmissetallene har steget i den samme perioden og at andelen av gjengifte alltid har vært høy. Samboskap er heller ikke et nytt fenomen i Norden, men et gammelt og velkjent fenomen i ny utforming.

Artikkelen er bygd på utdrag fra Kari Moxnes: Kjernesprengning i familien, Universitetsforlaget, Oslo, 1990.

NÅR ET BARN VELGER DØDEN

Hvordan kan et barn velge døden? Ta sitt liv for egen hånd? Selvmord. Mordet på selvet. Hvilken smerte er det som gjør at livet blir så utholdelig at det finnes ingen annen utvei? Incest. Et altfor viktig og aktuelt tema desverre.

Disse barna er frarøvet det vakreste av det vakre: nemlig uskylden, latteren og naiviteten. Bak de små kroppene gjemmer det seg et liv som ingen må få vite noe om, ikke engang Gud.

Denne enorme lengselen etter livet driver dem til drap på seg selv.

De vil tvinge sitt eget liv til taushet, kaste smerten inn i den største hemmeligheten vi mennesker har; døden.

Men Anne etterlot seg noen spor, som skulle avdekke den løgningen som hennes egen far og mor må bære på.

Stykket "Skriv meg i sanden" handler om å avdekke denne løgningen, avsløre mennesket, gjøre løgningen synlig, den som har forpestet en hel familie gjennom år. Sandkornet som har kilt seg fast i hjernens irranger, ligger og vrir på seg i år etter år, minutt for minutt. Irriterer roen, sliper seg vei gjennom dager og netter, erosjonens seige prosess. Leter evig etter sannheten, denne forferdelige blankslipte sylkvasse sannheten som ingen må få vite noe om, ikke engang Gud.

I en slik familie hvor så fatale overgrep sjuler seg, har man ikke overskudd til å leve, bare overleve. Og slikt blir man sliten av, men til syvende og sist henger alt sammen, alt handler om å avsløre seg selv om og om igjen. Sanden i timeglasset renner noen ganger fort.

Må disse barna dø for å kunne få puste?

Døden

er
alt

du
ha
llevd

PÅ REPERTOARET FORØVRIG

"JUBILEUM" av George Tabori.

En komedie på liv og død.

Regi: Terje Strømdahl. Scenografi: Kari Gravklev. Med: Mathias Eckhoff, Stein Grønli, Johan B. Kjeldsberg, Aril Martinsen, Grete Nordrå, Bjørnar Teigen og Turi Tarjem. NORGESPREMIERE 3. 2 i Molde. Spilles fram til 23. mars.

"SIGNE OG SILKEVEIEN" av og med Turi Tarjem.

Oppsøkende fortellerteater for barn fra 5-8 år. Kan bestilles fra vår markedsavdeling i perioden februar til april.

"MAIBRITT" av Lotte Kjærup.

Oppsøkende ungdomsteater, kan bestilles fra vår markedsavdeling i perioden mars-mai. Med Ingrid Jørgensen, i samarbeid med Piccoloteatret.

"MIRAD, EN GUTT FRA BOSNIA OG MOREN HANS" av Ad de Bont.

Tilbake på repertoaret, i perioden april-mai. Kan bestilles fra vår markedsavdeling, for klassetrinn 6-9, for videregående skoler, for foreninger og lag. Regi: Vivi Sunde. Scenograf: Arne Nøst. Med Gøril Haukebø og Bjørnar Teigen.

"NO SKIN DET SOL" av Vidar Sandem og Henning Sommerro. Også tilbake på repertoaret, nå på turné med Riksteatret i april. Med Ingeborg Hungnes og Johan B. Kjeldsberg. Regi: Terje Strømdahl.

Scenografi: Arne Nøst.

KAFÉTEATER: I Teaterhuset Forum i Molde annenhver lørdag

TILBUD FRA TEATRET

AMATØRTEATERAVDELINGEN: Betjener store og små grupper. Ta kontakt.

KOMMER PÅ TEATRET

URPREMIERE 6. oktober:

"LASSO RUNDT FRU LUNA" av Agnar Mykle.

En av våre store og viktige romaner, nå som teater. En ung nordmanns vandring over jorden, en sang om hans tvil og tro, om hans usikkerhet og hans famlende lengsel, om bylten av skjensel og drømmen om ry.

HER KAN DU TA KONTAKT

INCESTSENTRER:

Støttesenter mot Incest - Møre og Romsdal.

Postboks 327, 6230 Sykkylven. Tlf: 70 25 33 52 / 92 65 05 75

IFM, Incestsenteret for menn.

Postboks 821 Sentrum, 0104 Oslo. Tlf: 22 42 42 02

KRISESENTRER:

Sunnmøre krisesenter, Postboks 509, 6025 Ålesund. Tlf: 70 12 50 07

Nordmøre krisesenter, Postboks 153, 6501 Kristiansund. Tlf: 71 67 62 33

Molde og omegn krisesenter, Postboks 238, 6401 Molde. Tlf: 71 25 66 66

- Det naturlige valg før og etter forestillingen.

Ligger i Alexandra Hotel.

Telefon 71 25 11 33.

TEATRET VÅRTS PERSONALE VINTER/VÅR 1996

Kunstnerisk:

Teatersjef:	Morten Borgersen
Dramaturger:	Ulla Backlund Svein Gladsø
Instruktører:	Terje Strømdahl Vivi Sunde
Scenografer:	Kari Gravklev Helene Sunde Arne Nøst
Skuespillere:	Harald Brenna Mathias Eckhoff Stein Grønli Gøril Haukebø Ingeborg Hungnes Ingrid Jørgensen Johan B. Kjeldsberg Arnhild Litlere Ariil Martinsen Grete Nordrå Terje Ranes Bjørnar Teigen Turi Tarjem

Administrasjon:

Økonomisjef:	Borghild Rosvoll
Produksjonsleder/ Teknisk leder:	Halvard Fiksdal
Informasjonsleder:	Sindre Mørkedal
Salgsleder:	Rolf-Inge Pedersen
Salgssekretær:	Astrid Moen Thomassen
Amatørteaterleder:	Eldrid Karin Larsen
Admin. konsulent:	Mary Farstad
Admin. sekretær:	Evy Johannessen
Kafé:	Hardis Hernes

Teknisk avdeling:

Inspisienter:	Janny Meese Bjørn Kalvatsvik
Rekvisitør:	Bergljot Rørvik
Sufflører:	Jeanette Skjæggestad Nina Solvåg Høgseth
Teknikere:	Lars Langset Leif Rosvoll Jo Thomasgård
Lysmester:	Finn Landsperg
Lystekniker:	Trond Dybfest
Systue:	Åshild Mjåseth (leder) Gerd G. Austnes
Sivilarbeider:	Dune Bruteis
Dekorasjonsmale	

Depotbiblioteket

98sd 09 966

«Teatret Vårt»

AS REGIONTEATRET I MØRE OG ROMSDAL
Julsundvegen 4, 6400 Molde. E-mail: Teatret.Vart@Moldenett.no
Telefon 71 21 86 22 - Telefax 71 21 85 11
Billett og informasjonstelefon 71 25 15 00